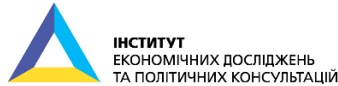

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Київська область

Вересень 2023

Виконавець проєкту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:

Київська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:

Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.uawww.ier.com.ua[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Київська область», за результатами нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено спільно з Департаментом економіки Київської обласної державної адміністрації.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ.....	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	6
ВИРОБНИЦТВО.....	7
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	9
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	10
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	10
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	13
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	13
ВИБІРКА.....	15

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Київської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

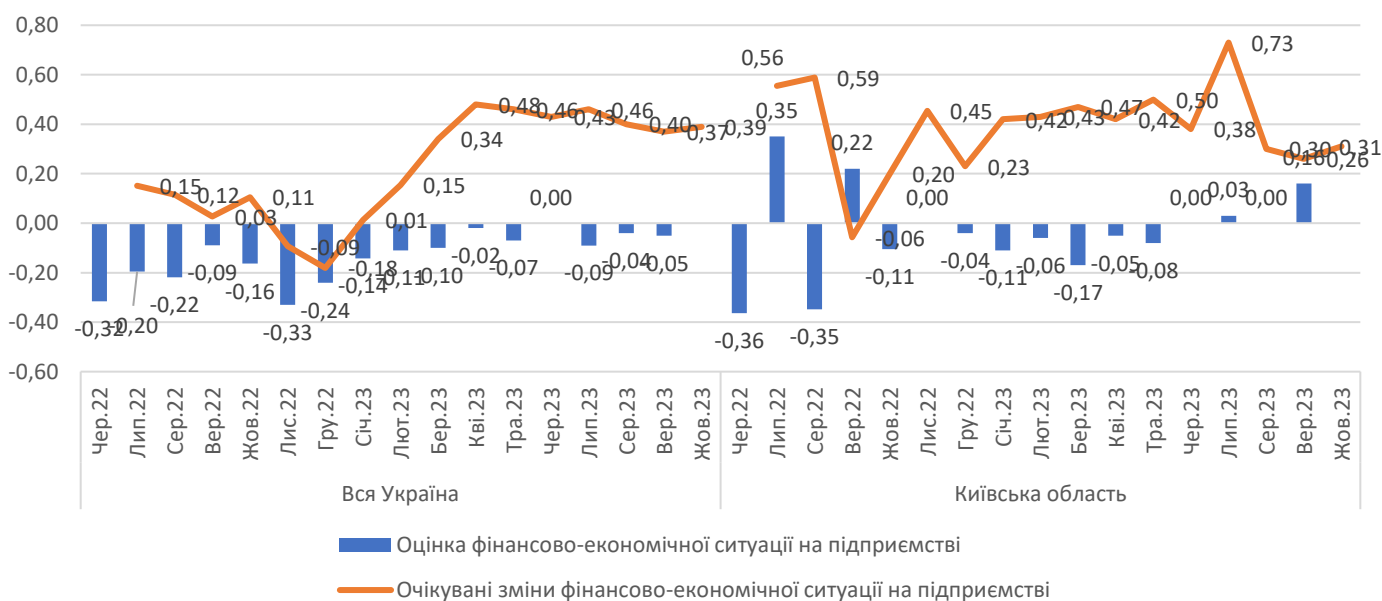
У вересні 2023 року оцінки власної фінансово-економічної ситуації представниками бізнесу Київської області є значно кращими за загальноукраїнські показники. Водночас, незважаючи на збільшення показника, очікування на піврічну перспективу є значно нижчими ніж загалом по Україні. Прогнози щодо змін загальноекономічного середовища по області також є гіршими, ніж загальноукраїнські показники. При цьому, на Київщині спостерігається збільшення рівня невизначеності, тоді як загалом по Україні цей показник зменшується. У Київській області вже три місяці поспіль скорочуються темпи відновлення виробництва, а також вони стали гіршими ніж на рівні країни. Підприємці Київщини не відчують труднощів у пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників. Небезпека роботи, зростання цін на сировину та продукцію, брак обігових коштів – головні виклики для бізнесу області станом на вересень.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- **Оцінки власної фінансово-економічної ситуації підприємцями Київщини значно покращились та є вищими за загальноукраїнські показники. Індекс поточної фінансово-економічної ситуації у вересні збільшився з нуля до 0,16, що є значно вище за загальноукраїнський показник, за яким значення істотно не змінилось та становить -0,05 (було -0,04 в серпні).** У вересні серед підприємців Київської області зовсім відсутні негативні оцінки (відсоток зменшився з 4,8% до нуля), та втричі збільшився відсоток позитивних оцінок (з 4,8% до 15,8%). Водночас, частка тих, хто дав задовільні оцінки, зменшилась із 90,5% до 84,2%. Для порівняння, на рівні країни дещо зменшилась і частка позитивних оцінок (із 8,5% до 7,8%), і частка тих, хто негативно оцінює поточну фінансово-економічну ситуацію на підприємстві (із 15,5% до 14,3%).

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

- **Прогнози підприємців Київщини на майбутні пів року все ще є значно нижчими за загальноукраїнські показники, хоча в обох випадках очікування є оптимістичними та**

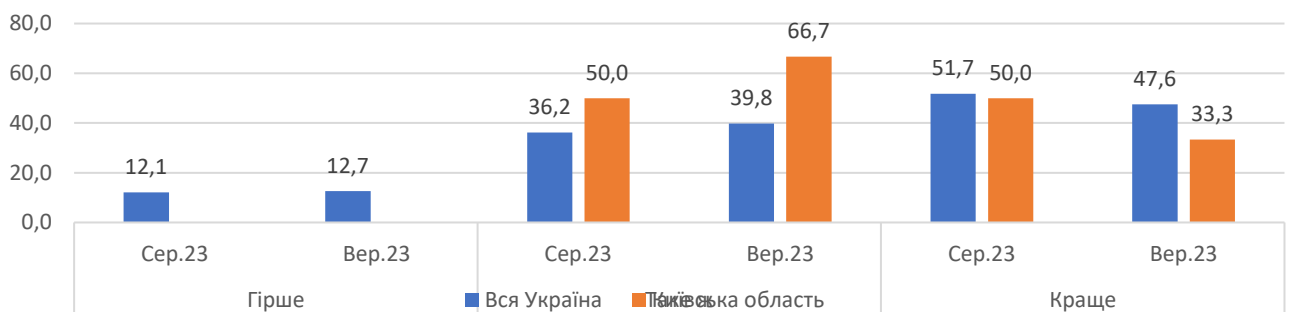
покращились. Значення *індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві* для області збільшилось із 0,26 до 0,31. Це сталося через позитивні зміни в частці оптимістів, відсоток яких збільшився з 31,6% до 37,5% у вересні. Водночас, відсоток песимістів збільшився лише незначним чином, із 5,3% до 6,3%. Для порівняння, загальноукраїнський показник залишається більш оптимістичним, і значення також збільшилось із 0,37 до 0,39. На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення зменшився із 6,6% до 4,8%, водночас відсоток тих, хто очікує покращення, істотно не змінився та становить 42,6% (був 42,9%).

- **Рівень невизначеності в піврічній перспективі суттєво збільшився для Київської області, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими показник зменшився.** Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, збільшилась із 9,5% до 23,8% у Київській області (по країні показник незначним чином зменшився, із 16,0% до 15,4%).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **Фінансово-економічна ситуація порівняно з тим, що було рік тому та порівняно із серпнем поточного року, уповільнилась, хоча і залишається кращою за минулорічні показники.** У відсотковому розподілі частка тих підприємців області, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, відсутня вже кілька місяців поспіль. Водночас, суттєво зменшилась частка тих, для кого ситуація є кращою, ніж була рік тому, із 50% до 33%. При цьому фіксується суттєве збільшення частки тих, хто вважає, що жодних змін не відбулося (із 50% до 66,7%). У загальноукраїнських показниках частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, істотно не змінилась та становить 12,7% (була 12,1%), та значно зменшилась частка тих, для кого все стало краще (із 51,7% до 47,6%). Частка ж тих, хто не відчув змін, незначним чином збільшилась, із 36,2% до 39,8%.

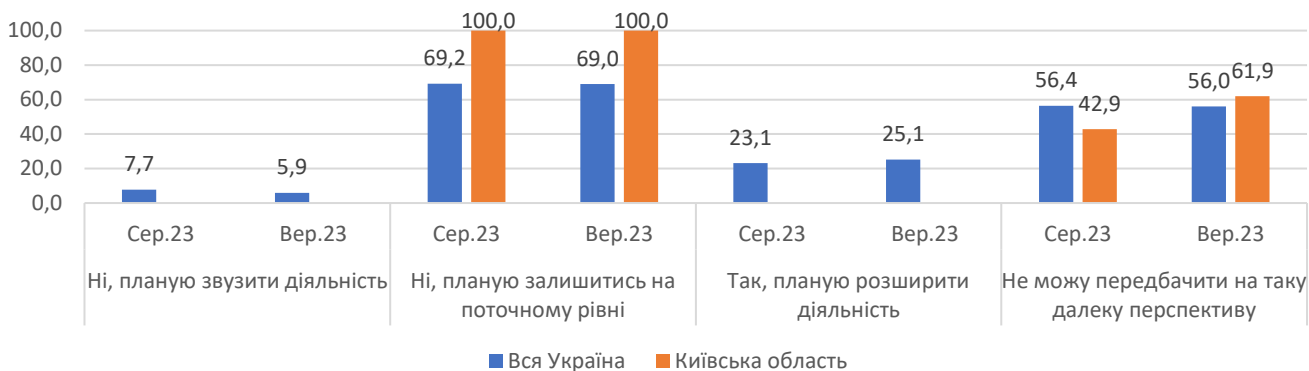
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

- **По області вже кілька місяців поспіль відсутня як частка тих підприємців, які планують зменшувати обсяги виробництва, так і частка тих, хто не планує розширюватись у наступні два роки.** Частки «оптимістів» та «песимістів» уже чотири місяці дорівнюють нулю. Водночас частка тих, хто не планує змін, два місяці поспіль становить 100%. Для порівняння, на рівні країни частка тих, хто не планує змін, істотно не змінилась та становить 69,0% (було 69,2%). Частка тих підприємців, що не планують змін, дещо збільшилась, із 23,1% до 25,1%. А частка тих, хто планує звужувати діяльність, незначним чином зменшилась, із 7,7% до 5,9%. **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі для області суттєво збільшився на відміну від загальноукраїнських показників, за якими значення, хоча і залишається високим, проте без суттєвих змін.** Показник невизначеності в Київській області збільшився із 42,9% до 61,9%, а загальноукраїнський показник залишається високим та без істотних змін, він становить 56,0% (було 56,4%).

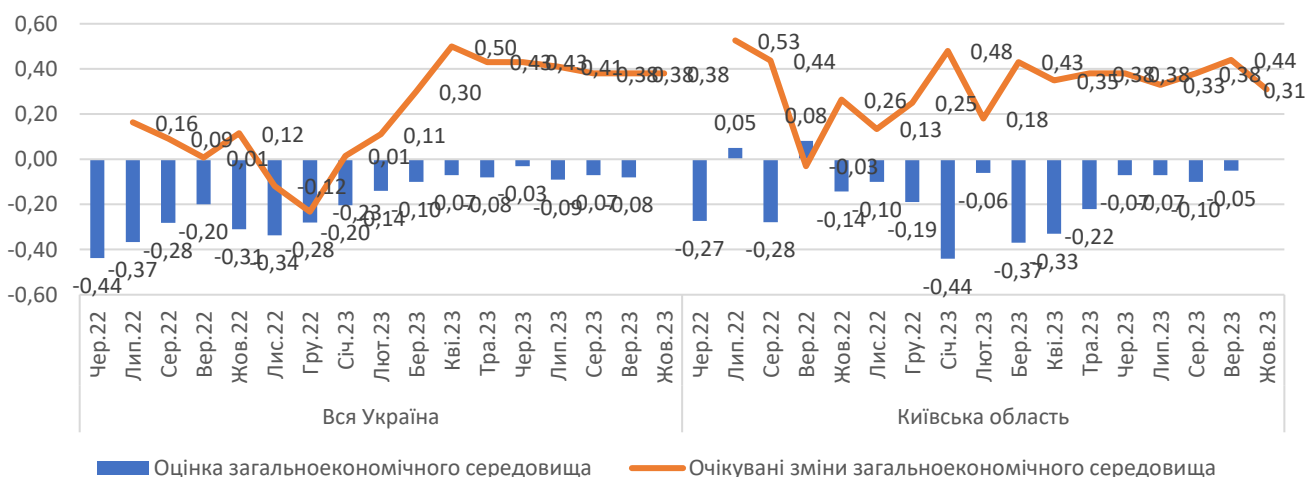
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Київській області поточні оцінки загальноекономічного середовища покращились та є дещо вищими за загальноукраїнські показники, значення яких суттєво не змінилось.** Відповідний індекс для регіону збільшився з -0,10 до -0,05. Це відбулось через позитивні зміни в частці «песимістів». По області частка тих, хто дає позитивні оцінки, істотно не змінилась та становить 5,3% (було 4,8%), водночас, зменшилась частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище (із 14,8% до 10,5%). Частка тих, хто дає задовільні оцінки, збільшилась із 81,0% до 84,2%. На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, майже не змінився та становить 18,2% (був 18,6%), тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, дещо зменшився, із 8,2% до 7,5%. Загальноукраїнський індекс при цьому суттєво не змінився та становить -0,08 (був -0,07).
- Прогнози підприємців Київщини щодо піврічних перспектив погіршилися та є значно нижчими за загальноукраїнські показники, за якими суттєвих змін не спостерігається.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища для області зменшився із 0,44 до 0,31. На рівні країни показник три місяці поспіль 0,38. Для Київської області зменшився й відсоток «оптимістів» (із 50,0% до 31,3%), і відсоток «песимістів» (із 6,3% до нуля). На рівні країни дещо зменшилась і частка песимістів (із 6,4% до 5,8%), і частка оптимістів (із 43,7% до 42,9%).
- Рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища для області не змінився та є вищим за загальноукраїнські показники, за якими спостерігається зменшення значень.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, два місяці поспіль становить 23,8% (у цілому по Україні показник зменшився із 18,4% до 15,5%).

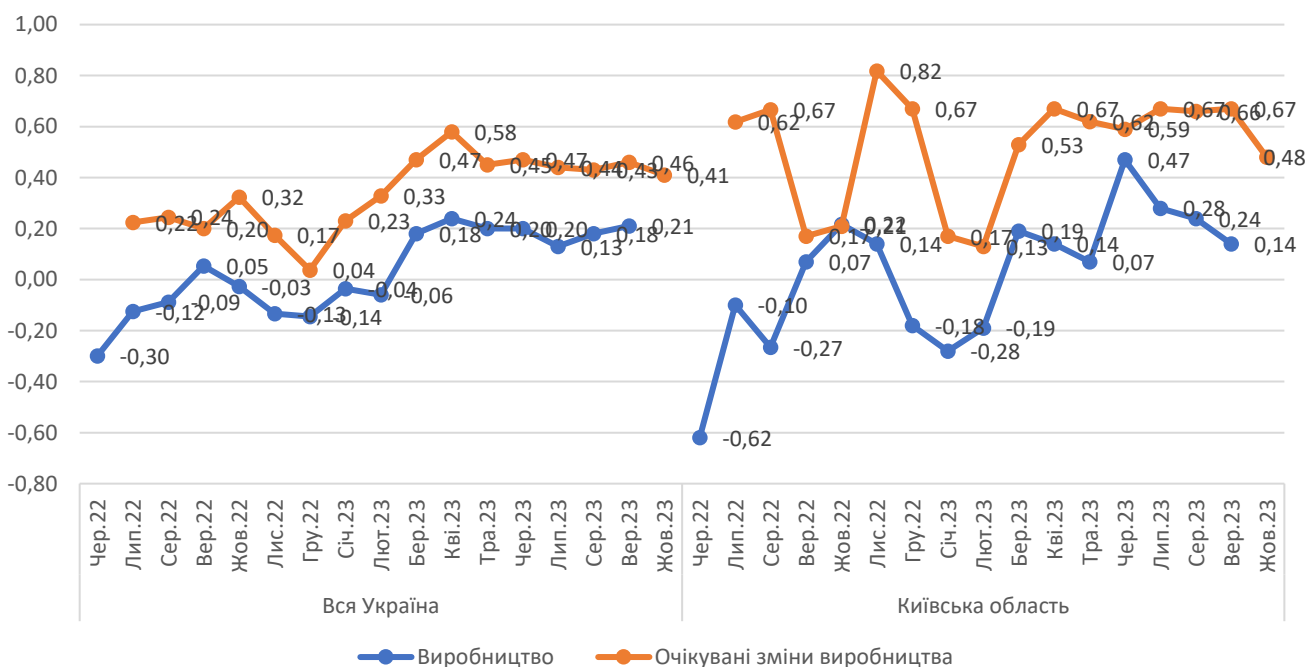
Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

ВИРОБНИЦТВО

- **Поточні результати щодо виробництва регіону погіршуються вже три місяці поспіль та є нижчими за загальноукраїнські показники, значення яких збільшилось.** Індекс змін виробництва у вересні для Київської області зменшився майже вдвічі, із 0,24 до 0,14. Частка підприємств, які нарощували обсяги виробництва, зменшилась із 28,6% до 23,8%. На рівні країни відсоток підприємств, які збільшували обсяги виробництва, збільшився із 27,4% до 29,5%. Водночас, частка тих, хто скоротив обсяги виробництва, збільшилась із 4,8% до 9,5%, тоді як по Україні цей відсоток дещо зменшився з 12,8% до 11,5%. У результаті, Індекс змін виробництва загалом по Україні збільшився з 0,18 до 0,18.
- **На наступні три місяці очікування підприємців для області, незважаючи на суттєве погіршення показника, залишилися вищими за загальноукраїнські значення.** Індекс очікуваних змін виробництва для Київської області зменшився з 0,67 до 0,48. По Україні показник зменшився з 0,46 до 0,41, хоча значення все ще залишається достатньо оптимістичним. При цьому, для області зменшилась частка оптимістів (із 71,4% у серпні до 52,4% у вересні), водночас частка тих, хто планує скорочувати обсяги виробництва, залишилась незмінною та становить 4,8%.

Рис. 5. Індекс змін виробництва

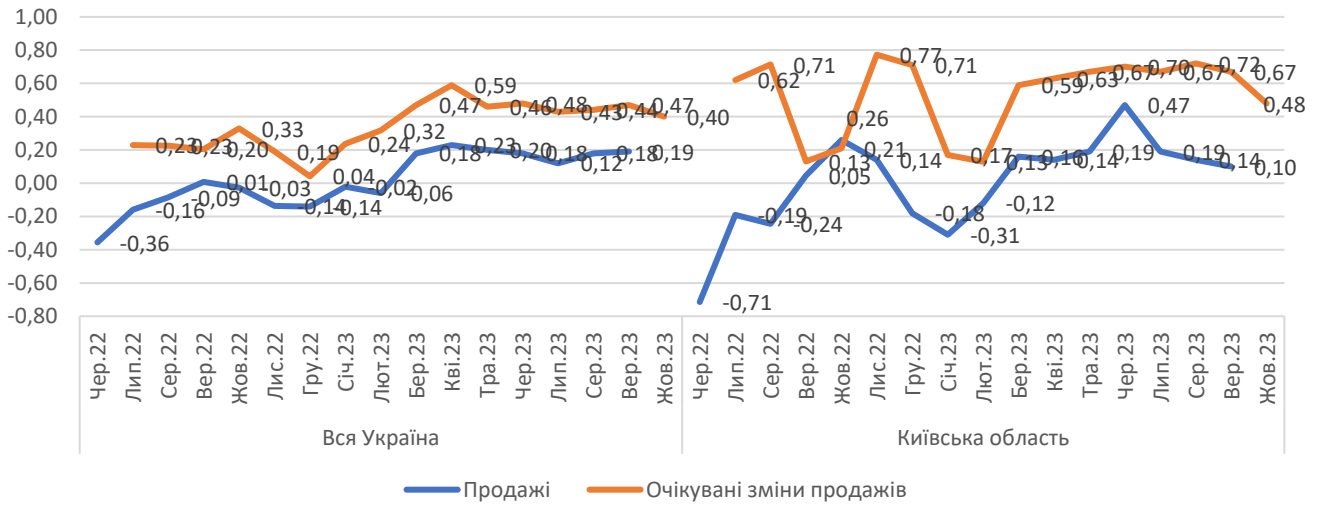

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- **Оцінки попиту серед підприємств Київської області погіршуються вже три місяці поспіль, на відміну від загальноукраїнських показників.** Значення індексу змін продажів для Київської області зменшилось із 0,14 до 0,10. Для України показник істотно не змінився та становить 0,19 (був 0,18). При цьому збільшилась і частка підприємств області, які нарощували продажі, – із 19,0% до 23,8%, і частка підприємств, які скорочували обсяги продажів, із 4,8% до 14,3%.
- **Прогнози підприємців області щодо зростання обсягів продажів уже кілька місяців поспіль залишаються вищими за загальноукраїнський показник, водночас, значення в обох випадках зменшилось.** Індекс очікуваних змін обсягів продажів і для Київської області суттєво зменшився, із 0,67 до 0,48, і загалом по Україні, хоча в цьому випадку менш суттєво, із 0,47 до 0,40. Відсоток підприємств області, які очікують зростання обсягів продажів, зменшився з 71,4% до 52,4%.

Водночас, частка тих, хто очікує на зменшення продажів, не змінилась порівняно із серпнем та становить 4,8%.

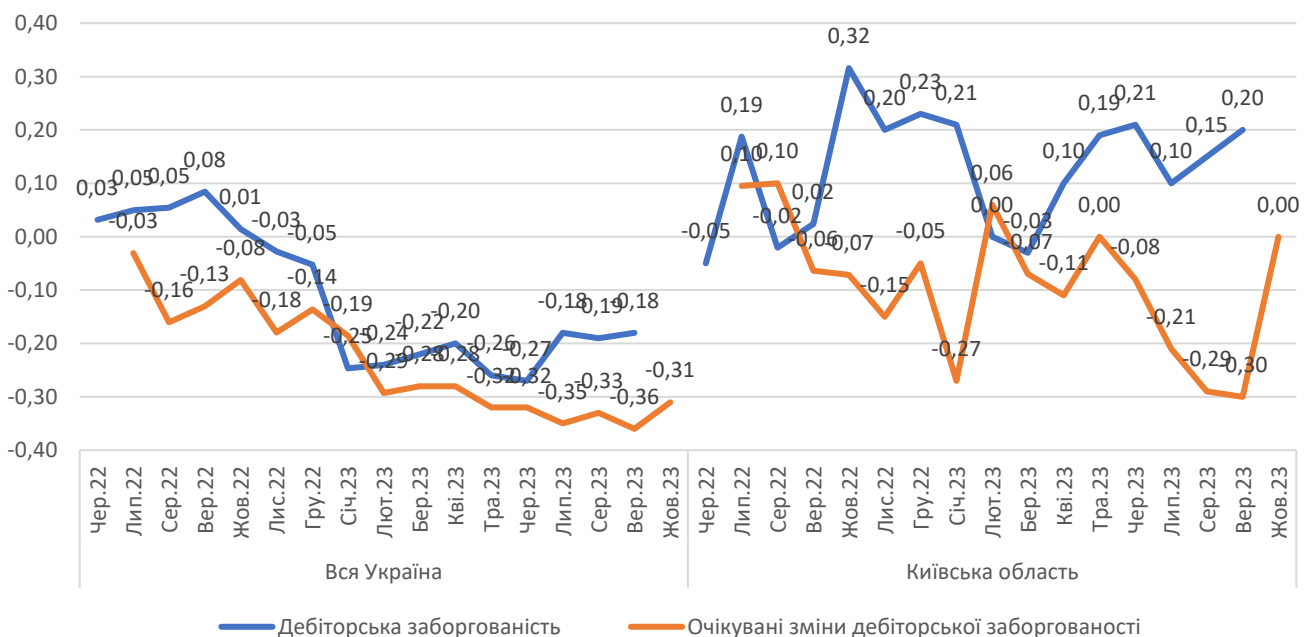
Рис. 6. Індекс змін продажів

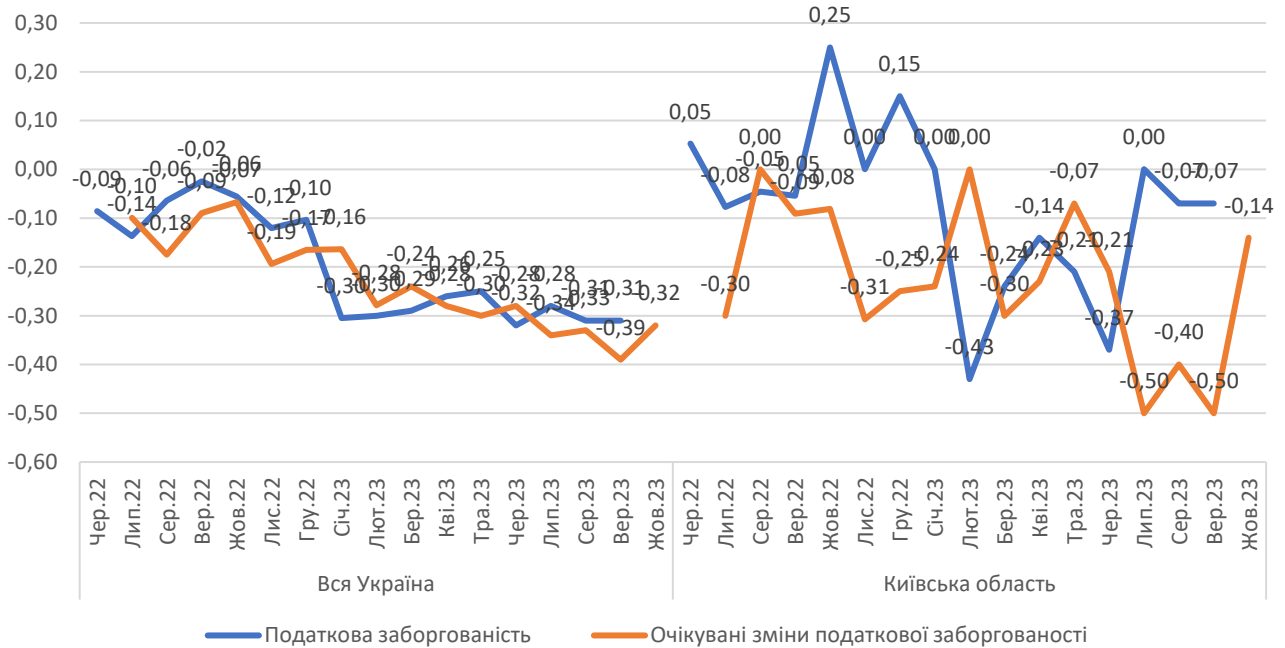

ЗАБОРГОВАНІСТІ

- У вересні 2023 року порівняно із серпнем для області погіршився показник дебіторської заборгованості, а показник кредиторської заборгованості покращився. Водночас, податкова заборгованість залишилася без змін. Загалом по Україні показник кредиторської заборгованості також дещо покращився, а показники дебіторської та податкової заборгованостей істотно не змінились. У тримісячній перспективі загалом по Україні очікується сповільнення темпів скорочення дебіторської та податкової заборгованостей. Показник очікувань для кредиторської заборгованості суттєво не змінився. По області в наступні три місяці очікується суттєве погіршення показників за всіма видами заборгованостей.

Рис. 7. Індеси змін заборгованостей

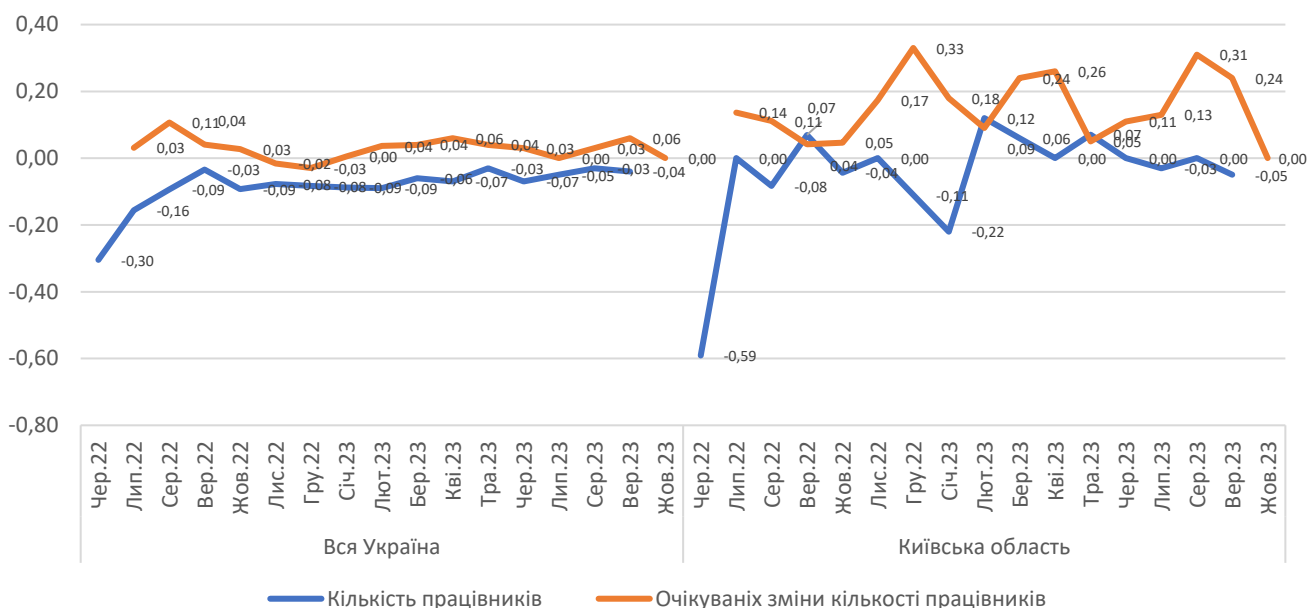

ЗАЙНЯТІСТЬ

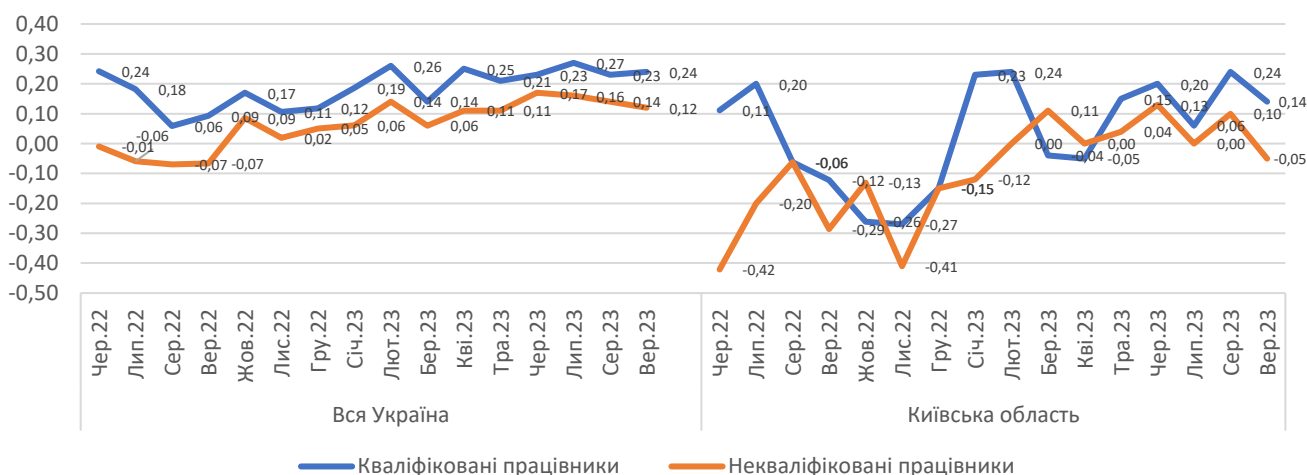
- У вересні підприємці Київщини зменшували кількість працівників, тоді як загалом по Україні істотних змін не відбувалось. Значення індексу зменшилось із нуля до -0,05. Частка тих, хто збільшував кількість працівників, зменшилась із 4,8% до нуля, тоді як частка тих, хто їх скоротив, не змінилась та становить 4,8%. У загальноукраїнському вимірі індекс істотно не змінився та становить -0,04 (було -0,03).
- У перспективі на три місяці в Київській області очікується суттєве зменшення показника, як і загалом по Україні, хоча в цьому випадку не настільки різко. Показники є рівними в обох випадках. Індекс очікуваних змін кількості працівників для Київської області зменшився з 0,24 до нуля. На рівні країни показник очікувань зменшився з 0,06 також до нуля.

Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

У Київській області, на відміну від загальноукраїнських показників, зменшилися труднощі в пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників. Індекс пошуку кваліфікованих працівників для Київської області зменшився з 0,24 до 0,14. При цьому відсоток тих, кому важко шукати кваліфікованих працівників (23,8%), майже втричі вищий за відсоток тих, кому легко знайти таких працівників (9,5%). Загальноукраїнський показник при цьому істотно не змінився та становить 0,24 (був 0,23). Індекс пошуку некваліфікованих працівників для Київської області зменшився з 0,10 до -0,05. Це сталося через зменшення частки тих, хто відчуває труднощі в їх пошуку, із 9,5% до 4,8%, тоді як частка тих, кому таких працівників шукати легше, збільшилася з нуля до 9,5%. Загальноукраїнський показник при цьому зменшується вже три місяці поспіль та становить 0,12 (був 0,14).

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

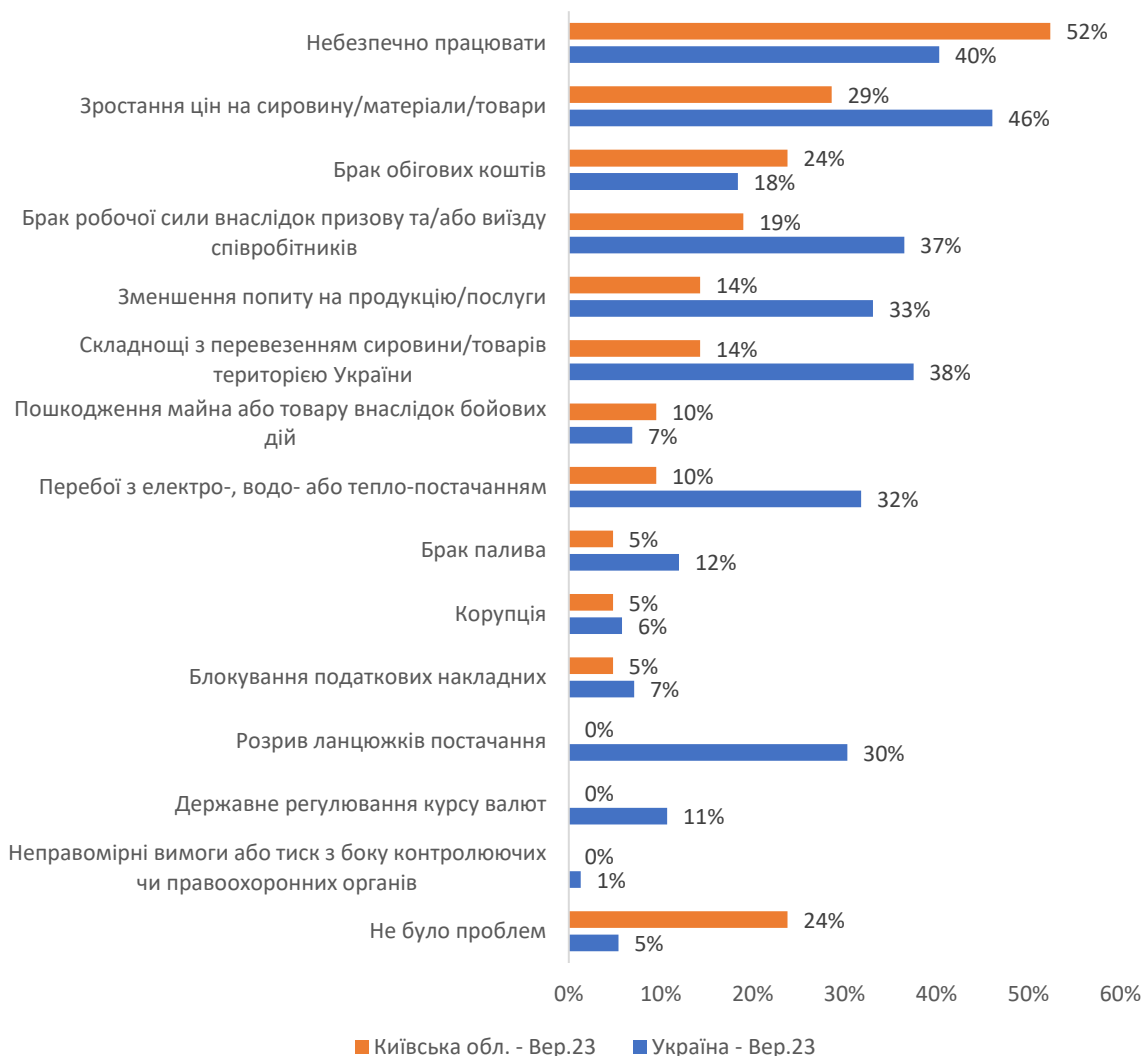
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Головною проблемою для підприємств Київської області у вересні 2023 року стала **небезпека для роботи**, пов'язана з російською агресією та обстрілами. Про цю проблему повідомили 52% опитаних підприємств

області, що помітно більше за частку підприємств загалом у всіх областях, охоплених цим опитуванням, навіть враховуючи те, що частка останніх у вересні зросла до 40%.

На друге місце серед перешкод для бізнесу в Київській області вийшло **зростання цін на сировину або матеріали**. На Київщині на цю проблему вказало 29% опитаного бізнесу. Утім, це практично вдвічі менша частка ніж у вибірці загалом, за якою про зростання цієї перешкоди повідомили 46% респондентів.

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, вересень 2023 (% опитаних)¹

Брак обігових коштів став третьою за значенням перешкодою у вересні для бізнесу Київської області. Тут про цю проблему повідомляли частіше ніж в загальному серед підприємств усіх областей, охоплених цим опитуванням: 24% респондентів порівняно з 18%.

На четвертому місці в рейтингу перешкод для бізнесу Київщини опинився **брак робочої сили внаслідок призову чи виїзду співробітників**. Цю проблему відчувають 19% місцевих підприємств, що істотно менше ніж серед загальної вибірки, за якою персоналу бракує 39% підприємств.

П'яте і шосте місце в рейтингу перешкод для підприємств Київської області у вересні розділили **зменшення попиту та складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України**. На ці обидві проблеми вказали по 14% бізнесу області. Разом із цим, це менше ніж серед підприємств загалом у всіх

¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

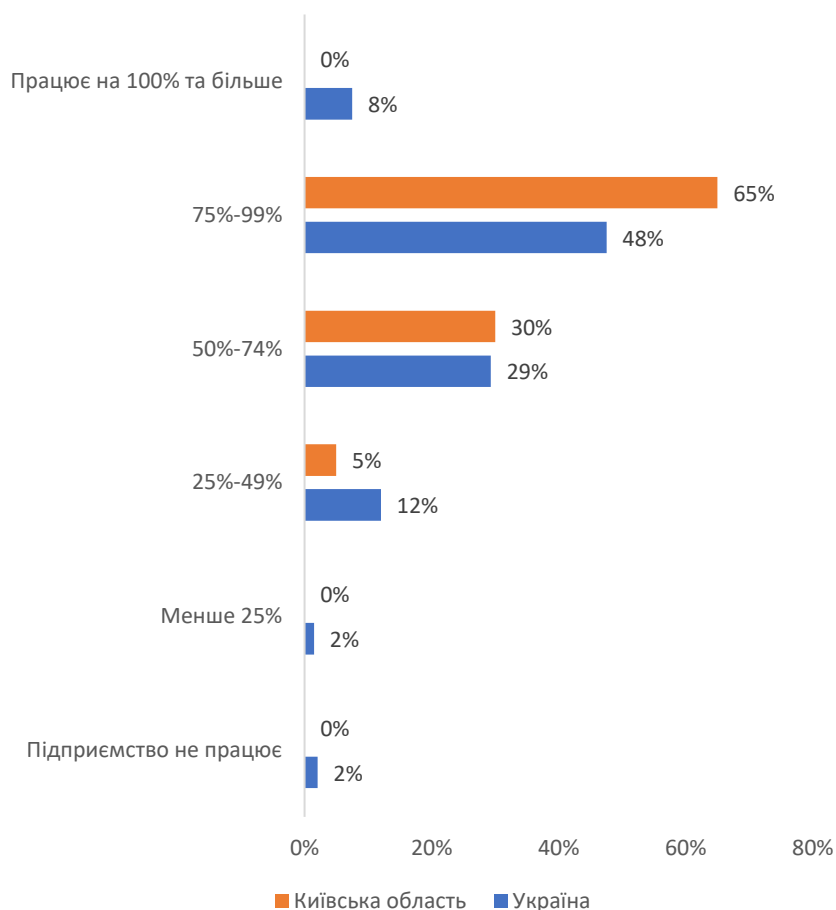
областях, охоплених цим опитуванням, за яким зменшення попиту торкнулося 33% бізнесу, а складнощі з перевезенням сировини або товарів – 38%.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

У вересні ситуація в Київській області продовжувала залишатися більш позитивною ніж у цілому на рівні країни: 65% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 55%). У вересні в області не було підприємств, які б працювали на 100% та більше (8% на рівні країни), однак при цьому 65% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%) (48% на рівні країни).

У Київській області серед опитаних знову не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (2% по Україні). При цьому, також 0% підприємств Київщини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (2% на рівні країни). Водночас, 5% підприємств регіону працювали на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (12% показник усієї країни). Таким чином, у сумі лише 5% підприємств Київщини працювали на рівні завантаження потужності нижчому ніж 50% порівняно з довоєнним періодом.

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, вересень 2023 року (% опитаних)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних у вересні 81% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (62% на рівні України)².

Станом на вересень усі опитані експортери продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів 100% підприємств вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (84% на рівні країни).

Рис. 12. Вплив на експортну діяльність, вересень 2023 року (% опитаних експортерів)

У вересні темпи відновлення експорту в регіоні дещо нижчі за рівень загальноукраїнських. У вересні індекс змін експорту становив +0 у Київській області, тоді як на рівні країни він становив +0,06. При цьому показник регіону був на рівні +0,17 у серпні та 0 у липні. У вересні 11,1% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 77,8% не змінювали. При цьому лише 11,1% експортерів скорочували обсяги експорту. **Очікування щодо зростання експорту в короткостроковому періоді погіршилися на Київщині.** У вересні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив +0,28, що вдвічі нижче за попередні місяці (+0,56 у квітні, +0,60 у травні, +0,67 у червні, +0,66 у липні та +0,56 у серпні). На рівні країни рівень очікувань щодо обсягів експорту на такому ж рівні (+0,29).

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У вересні 2023 року серед підприємств Київської області було значно більше позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу ніж серед підприємства в цілому в усіх областях, охоплених цим опитуванням. Зокрема, 38% представників бізнесу області оцінили державну політику для підтримки бізнесу позитивно, у той час як серед усіх опитаних загалом ця частка склала тільки 8%.

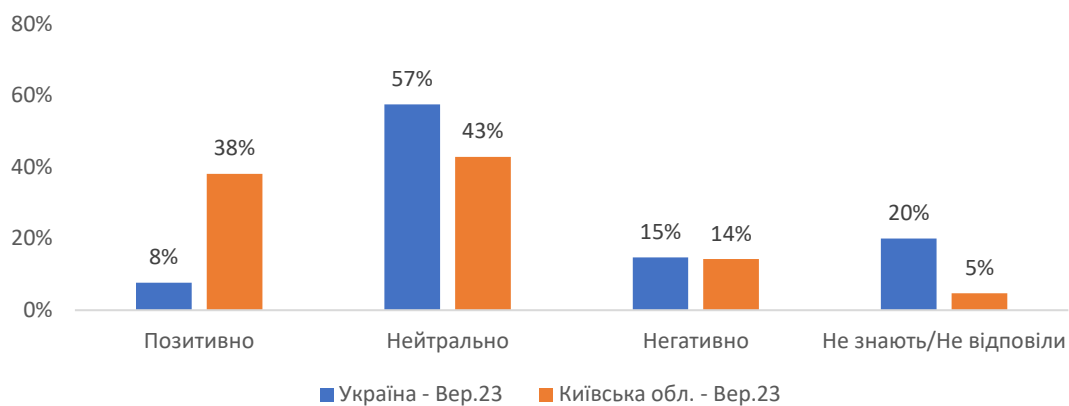
Разом із цим, негативні оцінки державної підтримки бізнесу в області були практично на такому ж рівні (14%), як і серед усіх учасників опитування (15%).

Нейтральні оцінки цієї політиці у Київській області ставили рідше ніж у загальній вибірці: їхня частка склала 43% (загалом у всіх областях, де пройшло опитування, – 57%).

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Крім цього, 5% представників бізнесу Київщини не відповіли на це запитання. Серед опитаних в усіх областях загалом ця частка у вересні була набагато вищою: 20%.

Рис. 13. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, вересень 2023 (% опитаних)

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати сімнадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів – на його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 18 до 29 вересня 2023 року.

ВИБІРКА

У вересні 2023 року в Київській області було опитано 21 підприємство.

Серед них представлені підприємства від малого до великого розмірів (найчастіше – великі). Усі опитані підприємства – промислові. Серед них найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості.

ДОДАТОК 1. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ В ЦИФРАХ

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Київської області за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	0%
Малі	24%
Середні	28%
Великі	48%

Розподіл опитаних підприємств Київської області, за галуззю, %

Розмір	Частка
Хімічна промисловість	5%
Машинобудування	5%
Харчова промисловість	24%
Виробництво тканин, одягу та взуття	5%
Поліграфічна промисловість	5%
Інші виробництва	57%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (вересень 2023)

	Уся Україна	Київська область
Виробництво	0,21	0,14
Очікувані зміни виробництва	0,41	0,48
Продажі	0,19	0,10
Очікувані зміни продажів	0,40	0,48
Експорт	0,06	0,00
Очікувані зміни експорту	0,29	0,28
Дебіторська заборгованість	-0,18	0,20
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,31	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,25	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,35	-0,15
Податкова заборгованість	-0,31	-0,07
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,32	-0,14
Запаси сировини	0,10	-0,14
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	0,05
Запаси готової продукції	-0,28	-0,11
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,28	-0,16
Нові замовлення	0,15	0,05
Очікувані зміни нових замовлень	0,39	0,38
Ціни на сировину та матеріали	0,44	0,19
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,16	0,10

Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,38	0,14
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,18	0,24
Кількість працівників	-0,04	-0,05
Очікувані зміни кількості працівників	0,00	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,22	0,00
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,25	-0,05
Кваліфіковані працівники	0,24	0,14
Некваліфіковані працівники	0,12	-0,05
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,05	0,16
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,39	0,31
Оцінка ділового середовища	-0,08	-0,05
Очікувані зміни ділового середовища	0,38	0,31
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,20	0,00
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,37	0,33